Lausunto hallituksen esityksestä arvonlisäverolain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 39 §:n muuttamisesta HE 50 /2024 vp

Asiantuntijakuuleminen 29.5.2024

Valtiovarainvaliokunta verojaosto

Liisa Hanén

Mikro- ja yksinyrittäjät ry

Pienyritysdirektiivi ja alarajahuojennuksen poistuminen koskee kymmeniä tuhansia yrittäjiä

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön ns. pienyritysdirektiivi (EU) 2020/285, jonka perusteella arvonlisäverovelvollisuuden alarajaan liittyvä huojennus poistuu.

Verottomuuden edellytyksenä otetaan jatkossa huomioon elinkeinonharjoittajan liikevaihto kuluvalta JA edeltävältä kalenterivuodelta. Lisäksi jatkossa velvollisuus alkaa alarajan ylittämisajankohdasta.

Arvonlisäveron alarajahuojennus on ollut verohelpotus niille alv-rekisteriin kuuluville yrityksille, joiden liikevaihto on alle 30 000 euroa.

- Esityksen mukaan näitä alv-rekisterissä olevia yrityksiä on noin **80 000**, eli huomattava määrä.
- **30 000** yritystä on liikevaihdoltaan 15 000 – 30 000 ja heihin kohdistuu merkittävin haitta: näissä yrityksissä on runsaasti kasvua tavoittelevia sekä aloittavia mikroyrityksiä

Alarajahuojennuksen poistuminen ilman arvonlisäverovelvollisuuden alarajan korottamista tai muita tuki-instrumentteja kiristää suoraan näiden pienten yritysten verorasitusta.

HE:n vaikutukset

1. Yritysten verorasitusta kiristetään ja kannusteita yrittäjyyteen heikennetään hallitusohjelman vastaisesti
2. Alv-kannusteet yritystoiminnan kasvattamiseen poistetaan kokonaan
3. Kokopäiväiseksi yrittäjäksi ryhtymisen kynnystä nostetaan
4. Tuhansia yrittäjiä, joilla olisi mahdollisuus kasvuun, työnnetään matalan 15 000 euron alv-rajan alle.

Alarajahuojennuksen poistuminen rasittaa erityisesti työvoimavaltaisia, pienituloisia, palvelualan yksin- ja mikroyrityksiä, sekä luovia aloja:

- Pienituloinen yrittäjyys on usein ainoa vaihtoehto työttömyydelle tai sosiaaliturvalle
- Yksinyrittäjien mediaaniansainta on alle 2000 eur/kk brutto (Tilastokeskus 2021).

- Veronkiristys muutamasta sadasta eurosta yli kahteen tuhanteen euroon / vuosi on merkittävä.
- Mikroyritysten ei ole läheskään aina mahdollista siirtää verorasitusta hintoihin. Se jää yritykselle kustannukseksi.

Nykyisen matalan alv-alarajan tarkoituksena on ollut rajata verotuksen ulkopuolelle harrastusluonteinen toiminta. Nykypäivän muuttunutta työelämää, yrittäjyyden ja erilaisten työsuhteiden yhdistämistä ei ole osattu huomioida, vaikka tähän pitäisi hallitusohjelman mukaan kannustaa.

Budjettivaikutukset ja epärealistinen laskennallinen verotuotto

Tavoiteltu verotuottovaikutus alarajahuojennuksen poistumisella on 59 miljoonaa euroa vuositasolla.

Tämä arvioitu verotuotto jää yksiselitteisesti kaikkein pienimpien yritysten maksettavaksi, mitä ei voi pitää oikeudenmukaisena ratkaisuna.

Arvioimatta on jäänyt arvio alarajahuojennuksen poistumisen takia lopettavien tai toimintaa supistavien yritysten määrä ja vaikutukset. Esityksen vaikuttavuusarvioinnit ovat jääneet hyvin pintapuolisiksi.

Jatkossa kiinteä alaraja ilman huojennusmekanismia kannustaa pitämään liikevaihdon alle 15.000 eurossa.

Yrittämisen verotus kiristyy, ja kasvuun ja toimeliaisuuteen kannustavaa toimintaympäristöä ei ole.

Budjettivaikutukset ja epärealistinen laskennallinen verotuotto

Alarajahuojennuksen poistuminen nähdään vain verotuottoa lisäävänä, ottamatta kokonaiskuvaa huomioon:

- Yleinen alv-kanta nousee 25,5 %:iin
- Alv-kanta 10 % nousee 14 %:iin.
- YEL-maksut nousevat

Yhteisvaikutukset koskevat kymmeniä tuhansia yrittäjiä. Huojennuksen poistumisella on paljon arviota suurempi kokonaisvaikutus valtion budjettiin ja työllisyyteen, sillä jokainen yksinyrittäjäkin työllistää itsensä.

- Yhden työttömän kokonaiskustannukset (Valtioneuvoston julkaisu 2019) oli v 2016 noin 15 500 eur vuosi.
- Vain noin **3800** työmarkkinatuelle joutuvaa yrittäjää syö koko arvioidun 59 miljoonan verotuoton.

Tämän lisäksi tulee vielä merkittävät kerrannaisvaikutukset talouteen.

Esityksessä kaavailtu laskennallinen verotuotto ei ole realistinen.

Erittäin ongelmalliset voimaantulosäännökset

Esityksen mukaan uusia säännöksiä sovellettaisiin kaikilta osin 1.1.2025 alkaen.

Säännösten voimaantulo on kohtuuton noin 30 000 yritykselle, joiden liikevaihto nyt on 15 000–30 000 euroa.

- Tältä kalenterivuodelta ne ovat oikeutettuja alarajahuojennukseen, mutta **sitä hyödyntäessään** ne menettävät mahdollisuuden poistua alv-rekisteristä 2025, vaikka liikevaihto olisi tänä vuonna vain vähän yli 15 000 euroa.

- Yrityksille ei jää kohtuullista aikaa reagoida, ja alarajan ylittävät yritykset supistavat nyt loppuvuoden 2024 toimintaansa hätäjarrutuksena -ennakointia nähdään jo runsaasti.

- Mikäli nyt vapaaehtoisesti alv-velvolliseksi hakeutuneet yritykset eivät huomaa poistua alv-rekisteristä ajoissa, ne joutuvat huojennuksen poistuessa tilittämään maksettavaksi jäävän alvin **alle** 15 000 euron liikevaihdollakin.

Alarajahuojennuksen poistuminen voitaisiin osittain kompensoida alarajan tuntuvalla korotuksella

Suomen soveltama arvonlisäverovelvollisuuden alaraja on selvästi alhaisempi kuin OECD- tai EU-maissa keskimäärin.

- Muissa EU-maissa käytössä olevien alimpien alarajojen mukaan laskettuna keskiarvo on 38 056 euroa sekä ylimpien alarajojen mukaan laskettuna 43 080 euroa. (Esim. Viro 40 000)
- Direktiivi sallii rajan asettamisen jopa 85 000 euroon.
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT on arvioinut jo vuonna 2016, että arvonlisäveron optimaalinen alaraja olisi Suomessa 32 000 euroa.
- Esityksen mukaan 30 000 euron alarajakin toisi vielä verotuoton lisäystä 35 miljoonaa euroa vuositasolla.

Useat tahot vaativat alkuperäisestä esitysluonnoksesta antamissaan lausunnoissa arvonlisäveron alarajan merkittävää nostamista. Jopa Verohallinto esitti alarajan korottamista. HE sivuuttaa nämä.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry esittää kantanaan:

KASVUUN TULISI KANNUSTAA! Pienimpien ja itsensä työllistävien yritysten verotusta ei tule kiristää:

- Arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen on ehdottomasti kompensoitava nostamalla arvonlisäveron alaraja **vähintään** 30 000 euron tasolle. On annettava edes osalle yrityksistä kohtuullinen mahdollisuus hakeutua arvonlisäverottoman toiminnan piiriin ja hakea samalla kasvua.
- Mikäli alarajan nostolla todella halutaan kannustaa kasvuun ja myös työpaikkojen luomiseen, pitäisi rajaa nostaa merkittävästi korkeammalle, 50 000 – 60 000 euroon.

KOHTUULLINEN SIIRTYMÄAIKA:

- Esityksessä oleva kuluvan kalenterivuoden ja sitä edeltäneen kalenterivuoden liikevaihdon ottaminen huomioon verovapauden edellytyksenä tulee toteuttaa vasta 1.1.2026 alkaen. Direktiivin mukaan verovelvollisuuden alkamista lykkäävää menettelyä on mahdollista toteuttaa kansallisella tasolla.

NÄKYVÄSTI JA PALJON OHJEISTUSTA AJOISSA:

- Tiedon muutoksesta pitää tavoittaa kaikki, jotka kuuluvat nykyisen alarajahuojennuksen piiriin
- Myös vapaaehtoisesti arvonlisäverolliseksi hakeutuneiden yritysten samoin kuin kesken kalenterivuoden alarajan ylittävien yritysten ohjausta on merkittävästi lisättävä.